

2002.09.09.

Konferencia az ügynökök és az áldozatok jogairól

Sólyom a bűnbakképzés veszélyeire figyelmeztet – Halmai nyilvánossá tenné a listákat

Nyilvánosságra hozható-e a közszereplők múltja; kik tekinthetők közszereplőknek; milyen jogaik vannak a megfigyeltteknek, az áldozatoknak vagy az ügynököknek? Ezekről a kérdésekről tanácskoztak az Ügynökök és akták című konferencián.

Dzindzisz Magdalena

Alapvető bajok tárultak fel az ügynökügy kezelésénél, felhasadt a jogállamiság keskeny máza – kezdte előadását Sólyom László, az Alkotmánybíróság volt elnöke. Nehezményezte, hogy az adatvédelmi biztos ajánlását „jogi csűrés-csavarásnak” minősítették, illetve összekeverik a jogállamiságot az akkori jogszabályokkal. Figyelmeztetett: bűnbakképzés indulhat meg a társadalomban, s a „legkisebbek fogják a rövidebbet húzni”. Ha az állambiztonsági múltat feltárjuk, akkor fel kell tárni a felette lévő rendszert is – hangsúlyozta. Szükséges-e a múlt megismeréséhez nyilvánosságra hozni személyes adatokat nem közszereplők esetében? – tette fel a kérdést Sólyom. Szerinte indok nélkül nem lehet közzétenni az adatokat, a közszereplők esetében is csak törvény alapján kellene. Azt is meg kell határozni, kik tekinthetők közszereplőknek, idetartoznak-e a közvélemény alakítói, például az egyházak vezetői vagy a tanárok.

Majtényi László úgy látja, alapvető probléma a magyar társadalomban, hogy tömegként kezel társadalmi csoportokat, megfosztja őket egyéni jellegüktől. Trianon óta az országnak szüksége van egy csoportra, melyet megvetéssel sújthat – fogalmazott a volt adatvédelmi biztos. A korábbi ombudsman egyetért azzal, hogy két külön törvényjavaslat foglalkozik az állambiztonsági múlt feltárásával, nem keverik össze az átvilágítást az áldozatok jogával. Az áldozatoknak jogukban áll megismerni a róluk szóló aktákat, a legjobb az lenne, ha az ügynökök sorsát az áldozatok kezébe helyeznék – véli Majtényi. A legkisebb rossz, ha minden ügynököt saját áldozatának kiszolgáltatunk, de csakis annak, senki másnak – fogalmazott.

Péterfalvi Attila jelenlegi adatvédelmi ombudsman kifogásolta, hogy az utóbbi időben politikai érdekek mentén értelmezték át az alkotmányos elveket. Szerinte egyértelmű válaszokat kell adni a felmerült kérdésekre. Az önrendelkezési jog nem vonatkozhat mások önrendelkezési jogára – szögezte le, hozzátéve, hogy csak törvényi szabályozással hozható nyilvánosságra, ki mit tett 20-30 évvel ezelőtt.

Halmai Gábor, a Soros Alapítvány kuratóriumának elnöke az Alkotmánybíróság szerepét, illetve a közszereplőkről és a személyes adatokról hozott döntéseit vizsgálta. Szerinte az AB-nek is szerepe van abban, hogy téves értelmezés alakulhatott ki a jogállamiságról. Egyébként nem ért egyet a nyilvánosság korlátozásával: legyenek nyilvánosak a listák, így nem lesz szükség átvilágításra.

Eörsi István író kifogásolta, hogy csak szakmai szempontok alapján vizsgálták a kérdést. Szerinte súlyosan sérül a sajtó és szólásszabadság annál a megállapításnál, hogy az adatok megismerhetősége és nyilvánosságra hozatala más megítélés alá esik. Hack Péter volt SZDSZ-es képviselő is eltúlzott problémának tartja a

nyilvánosság kérdését. Szerinte a „kisemberek” védelmét nem törvénynek kell biztosítani, megteszi ezt helyette a sajtó. Ludassy Mária filozófus szerint az ember saját maga döntse el, hogyan viszonyul a besúgójához. A morális problémákat hagyják a morálfilozófusokra és az emberekre, a jogszabály legyen általános.

Szalay Gábor élvezi Kuncze bizalmát

Szalay Gábor, a Gazdasági Minisztérium politikai államtitkára továbbra is élvezi az SZDSZ elnökének a bizalmát. Kuncze Gábor az MTI-nek elmondta: Szalay nem együttműködője volt a hálózatoknak, hanem a hálózatok csapdájába került, s az ügy áldozata lett. A Horn-kormánynak két olyan tagja volt, aki a rendszerváltás előtt kapcsolatban állt az állambiztonsági szolgálatokkal. A Fidesz szerint azonban Medgyessy Péteren és Fazakas Szabolcson kívül van még egy harmadik miniszter is, akinek neve szerepel a III-as főcsoportfőnökség aktái között. Demeter Ervin a Tényekben nem kívánta megnevezni az általa érintettnek tartott képviselőt. Mécs Imre méltatlannak tartja, hogy a Fidesz ahelyett, hogy részt venne a bizottság munkájában, a sajtón keresztül üzenet. Felhívta fel a figyelmet, ha az ellenzékiek is dolgoznának, akkor tisztában lennének azzal, hat személyt különválasztottak a névsorból. Mécs Imre levelet írt a belügyminiszternek, azt kérve: vizsgálta ki, hová került az a karton, amelyik helyett csak egy másolat van a Történeti Hivatalban.